

“ARTE DE LA ESCRITURA MAYA”

Umění mayského písma

Vypracovala: Barbora Fousková

Studijní obor: Hispanistika

Ročník: 1.

Kurz: Současné indiánské jazyky v Latinské Americe

Vendula Hingarová, Vlastimil Rataj

ZS 2009

Obsah

- Úvod str. 3
- Mayská civilizace str. 4–5
- Mayské písmo str. 6
- Mayské jazyky str. 7–8
- Historie mayského písma str. 9
- Systém mayského písma str. 10–15
- Mayské písmo počátkem 21. století str. 16–20
- Závěr str. 21
- Použitá a prostudovaná literatura + elektronické zdroje str. 22

Úvod

Svou práci jsem nazvala „arte de la escritura maya“, umění mayského písma. Volba slova umění není v případě mayských hieroglyfů nadsazená. Systém mayského písma je pro nás v dnešní době stejně tak složitý jako lákavý a krásný. Skrývá v sobě mnohá tajemství. Některá už byla prolomena a některá na své odhalení ještě čekají. Právě rozdíl mezi pojetím písma starými Mayi, jeho významu pro tehdejší vyspělou civilizaci a pojetím téhož písma dnes ve smyslu uměleckého artefaktu se dále pokusím rozebrat. V této práci se snažím ve zkratce přiblížit mayskou civilizaci tehdejší i dnešní. Jejich výjimečnost a především unikátnost jejich písma. Přiblížím Vám samotný systém písma a pokusím se stanovit i jeho funkci dnes v 21. st., v době, kdy největší sláva Mayské říše již pominula.

Mayská civilizace

Mayská civilizace se zrodila v guatemalských horách přibližně kolem roku 1200 př. n. l. a brzy na to začala expandovat na Yucatanský poloostrov. Mayská kultura se díky důmyslnému systému zemědělství rychle vyvíjela. Mayové brzy započali budovat města a stavět chrámové pyramidy stejně jako jejich olméčtí sousedé. V předklasickém období (300 př. n. l. – 300 n. l.) zažívala největší slávu jižní oblast civilizace Mayů, tedy oblast guatemalské vysočiny. Zde, v El Baúl, se také setkáváme s prvními stélami s nápisy. Pamětní stély se dále vztyčují na konci předklasického období ve střední oblasti mayského impéria ve městech Tikal, Palenque a Copán. Nejvýznamnějšími centry mayské říše v době předklasické byla města El Mirador, Tikal, San Bartolo, Nakbe v nížinách a města Izapa a Kaminaljuyu na vysočině. Koncem předklasického období pravděpodobně došlo k erupci sopky, což mělo za následek vylidnění měst na vysočině a částečně i v nížinách. V klasickém období (300 n. l. – 900 n. l.) nastal vzestup střední oblasti, města (Tikal, Uaxactun, Calakmul) jsou přestavena a nabývají na důležitosti. Toto období je charakteristické značným vlivem Teotihuacánu, náboženského centra ve středním Mexiku. Je to doba rozkvětu, staví se další a další sídliště, hojně se využívá mayského písma, zemědělská výroba je na velmi vysoké úrovni. Dá se říci, že mayská kultura dospěla svého vrcholu. Koncem 9. st. přišla krize – ve střední oblasti se vyčerpávají zemědělské možnosti, města se hrouť pod neustálými válečnými výpravami a krvavými boji o moc a území. V důsledku toho došlo k celkovému vyčerpání. Krizi přežilo pár měst severně od Peténu, ale především se dění přesunulo na sever. Už na konci klasického období se začala osidlovat oblast Yucatánu. V postklasickém období je zde také značný příliv lidu Itzá. Ti na Yucatánu zakládají město Chichen Itzá, které v 1000 n. l., stejně jako zbytek yucatanského poloostrova, zabírají Toltékové. I přesto se Chichen Itzá nadále vyvíjí a ve 12. st. je nejlidnatějším městem mayské říše. Podle mayských kronik bylo Chichen Itzá v polovině 13. st. vyplněno městem Mayapán. Na severu vzniklo několik znepřátelených

rodů v řadě izolovaných center. Ta se stala lehkou kořistí pro dobytvačné Španěly v období Conquisty. Lid Itzá se přestěhoval k jezeru Petén Itzá, kde vytvořil městský stát Tayasal, který nejdéle, až do roku 1697, odolával španělskému tlaku. Dnes, v 21. st., největší část současné mayské populace žije v mexických státech Yucatán, Campeche, Quintana Roo, Tabasco a Chiapas, dále žijí ve Střední Americe ve státech Belize, Guatemala, Honduras a Salvador. V dnešní době žije okolo 6 milionů potomků Mayů. Mnoho z nich žije v komunitách na vesnicích. Smutným faktem je, že většina přežívá v nuzných podmínkách. Ženy tkají tradiční látky a muži se je pak snaží prodat ve větších městech turistům. Turistický ruch se tak stal hlavní ekonomickou složkou života současných Mayů. Mayské ženy dodnes nosí tradiční oděvy a všichni zároveň ctí tradice a dodržují ceremonie, při kterých uctívají svá božstva.

Mayské písmo

I přes decentralizovanost se mayská civilizace stala jednou z nejvýznamnějších a nejmocnějších říší předkolumbovské Ameriky. Vyspělost Mayů dokazují nejen města s monumentálními stavbami, či jejich matematické a astronomické objevy, nýbrž i fakt, že Mayové dokázali svou řeč a své myšlenky zaznamenávat písmem. A právě tímto jevem bych se ráda po zbytek práce zabývala. Mayové nebyli jediným národem, který by využíval písma. Oni sami se inspirovali písmem olméckým. Známé je také písmo Aztéků a určitým nižším vývojovým stupněm písma je i incké quipu, kde uzle a provázky sloužily jako mnemotechnická pomůcka. Ovšem jediný mayský systém písma můžeme považovat za ucelený, tzn.: že jím bylo možno zaznamenat vše v jazyce vyřčené. Přesto byly zaznamenávány jen určité události. Tematika textů byla velmi úzce specifikována. Mayské znaky můžeme definovat jako písmo hieroglyfické, „...hieroglyfické písmo vychází z piktografiky a je vlastně nejstarším systémem zachycujícím lidskou řeč“. (Vrhel 2003: str. 20) Dříve než budu pokračovat popisem systému a použitím mayského písma, ráda bych věnovala jednu kapitolu mayským jazykům.

Mayské jazyky

Původ všech cca 30 mayských jazyků¹ je lokalizován do pohoří Cuchumatanes v Guatemale, kde vznikl jakýsi prazáklad, proto-mayština. Expanze mayského obyvatelstva do oblasti Yucatánu a na území dnešního mexického Chiapasu a samotná evoluce jazyka způsobily, že se proto-mayština začala dělit na jednotlivé jazyky. V dnešní době existuje několik hypotéz klasifikace mayských jazyků. Podle Francesca Ligorreda se rodina mayských jazyků dělí na 6 skupin:

1	HUASTEKO	huasteco(tenec), chicomucelteco
2	MAYA-YUCATECO	maya-yucateco, lacandón, itzá, mopán
3	CHOL	chortí, chol, chontal, tzetzil, tzeltal
4	KANJOBAL	tojolabal, chuj, kanjobal, acateco, jacalteco, motocintleco(mochó), tuzanteco
5	MAM	mam, tectiteco(teco), aguacateco, ixil
6	QUICHÉ	uspanteco, sipacapeño, sacapulteco, achí, quiché, cakchiquel, tzutuhil, pocomam, pocomchí, kekchí

Mayští indiáni dodnes těmito jazyky mluví. Současné mayské etnikum se rozkládá na 450 000 km² území Mexika, Guatemaly, Hondurasu a Salvadoru. V současné době je evidováno až 6 000 000 mluvčích mayských jazyků a z toho 1 500 000 monolingvních. Současným problémem všech indiánských jazyků je právě bilingvnost a přechod na více užívanou španělštinu. Proto o některých z jazyků můžeme mluvit jako o vymírajících. Ligorred jazyky dělí do tří skupin. První skupinou jsou jazyky stále živé, tedy ty s nejvyšším počtem

¹ Počet mayských jazyků se různí podle různých klasifikací. Francesc Ligorred jich uvádí 32, internetová encyklopedie Wikipedia čerpající sice ze stránek organizace SIL The Ethnologue uvádí 31, i přesto, že SIL eviduje až 69 variant jazyka.

mluvčích. Např.: quiché s více jak 2 000 000 mluvčími v Guatemale, dále maya-yucateco se 700 000 mluvčími v Mexiku a Guatemale nebo také kekchí s více jak 400 000 mluvčími v Guatemale, Belize a Salvadoru. Druhou skupinu tvoří jazyky ohrožené, kam patří např.: jazyk tzotzil s 264 000 mluvčími v Mexiku, jacalteco se 100 000 mluvčími v Guatemale a Mexiku, ale patří tam také jazyk tojolabal s pouhými 36 000 mluvčími v Mexiku. Třetí skupinou jsou pak jazyky na pokraji vymření nebo jazyky už vymizelé. Takovými jazyky jsou např.: chicomucelteco nebo itza s 0 mluvčími a jazyk mocho se 170 mluvčími v Mexiku.²

Problémem současných indiánských jazyků je nejen už zmíněné používání především španělštiny, ale také nejednotná jazyková politika států, na kterých se rozkládá mayské etnikum. Nezanedbatelným problémem je i dialektální různorodost. Jak můžeme vidět z výzkumů organizace Summer Institute of Linguistics³, existuje až 69 různých variant mayských jazyků, což podstatně ztěžuje vytvoření jednotné normy, které by se pak využívalo jako prostředku ve školství, médiích, politice, ekonomickém sektoru nebo dokonce jako oficiálního jazyka. Bohužel je dnes postavení mayských jazyků jen na úrovni komunit, ve většině případů se využívá jen pro komunikaci v rodině, na vesnici a povětšinou se jazyk šíří jen orálně. V současné době vznikají instituce usilující o revitalizaci ohrožených jazyků.⁴

V souvislosti s vyjadřováním jazyka písmem je nutné také zmínit, že písma využívaly jen některé mayské jazyky, a to sice dodnes živá yucatanská mayština a jazyky skupiny Chol. Tolik tedy k teorii a problematice mayských jazyků, nyní zpět k písmu.

² číselné údaje jsou čerpány z http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Mayan_languages

³ http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=306-16

⁴ Academia de la Lengua Maya de Yucatan, Academia de las Lenguas Mayas de Guatemala

Historie mayského písma

První, již se pokusili o záznam vlastního jazyka formou písemného projevu, byli Olmékové, „la cultura madre mesoamericana“. Olmécká říše se rozvíjela na pobřeží Mexického zálivu, na území dnešních mexických států Veracruz a Tabasco v prvním tisíciletí před naším letopočtem. Vyjádření myšlenek skrze reliéfy se rozšířilo z olmécké říše i do dalších regionů Mexika, především do vznikající a vzrůstající mayské civilizace. Podle mayské tradice zapříčinil vznik písma bůh Itzamná, Stvořitel. První olmécké nápisy a tedy nejstarší písemné projevy Mesoameriky se nacházejí ve třech hlavních centrech olmécké říše, v La Venta, Tres Zapotes a San Lorenzo. Mezi jedny z dalších nejstarších nápisů se řadí stély v Monte Albán, Oaxaca na stélách zvaných „Los Danzantes“ z 6. st. př. n. l. Za nejstarší mayský nápis je považována stéla v Tikalu z roku 292 př. n. l. a nástěnné malby v San Bartolo z 300 př. n. l..

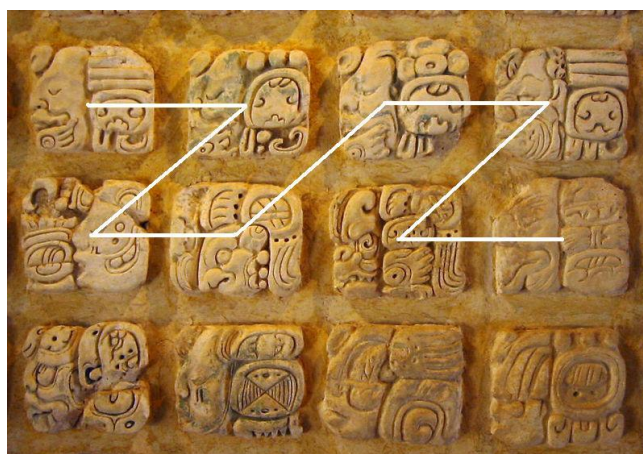
Systém mayského písma

Už při popisu samotného systému písma vidíme, jak bylo mayské písmo důmyslné. Pro nás sic složité, nicméně vnímané jako krásné, tajemné a magické. Dlouhou dobu zůstávalo nerozluštěno, a přestože v dnešní době už je návod jak ho číst, široká veřejnost se stále nechává oslnit spíše tvary a obrazností písma. U běžných textů nám krása písma uniká, „...protože je (člověk) soustředěn k pojmově obsahové stránce textu, vnímá jeho výtvarné složky většinou neuvědoměle.“ (Písmo ve výtvarné výchově 1985: str. 8) U mayských hieroglyfů i u jiných typů písem podobného charakteru se spíše soustředíme na složky výtvarné a estetické, jelikož většina z nás ho číst neumí. U mayského písma rozlišujeme texty a obrazy. Má tedy smíšený charakter a jedná se o písmo logosylabické. S myšlenkou smíšeného charakteru přišel mayolog John Eric Sydney Thompson, který mayské znaky rozlišil na afixy, hlavní znaky a portréty. Vedle tohoto nepochybně nepostradatelného Thompsonova postřehu existují další tři důležité momenty rozluštění. Těmi jsou Berlinovo objevení emblémového glyfu, což je glyf reprezentující určité místo nebo město, dále zkoumání hierarchických dynastických posloupností Proskouriakoffové a v neposlední řadě Knorozovův fonetický prvek.⁵ Právě tento ruský mayolog Jurij Valentinovič Knorozov je významnou, ne-li tou nejvýznamnější osobností v problematice rozluštění mayských hieroglyfů. Knorozov stanovil tři druhy znaků: ideogramy, fonetické glyfy a determinativy. Jeden znak je složen z více grafémů. Již několikrát jsem zde použila slova glyf, „...glyf je neredukovatelný znak s vlastním významem nebo zvukem.“ (Vrhel 2003: str. 39) Prof. František Vrhel rozeznává u mayského písma hlavní glyfy a afixy.

⁵ teorie čtyř propozic D. H. Keleye, čerpáno z Vrhel, František: Předkolumbovské literatury: Témata, problémy, dějiny. 2003

Tyto dvě složky tvoří hieroglyfický blok a z jednotlivých bloků pak sestává samotný text.

Mayské texty čteme zleva doprava a shora dolů.

Palenque glyph: dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Palenque_glyphs-edit1.jpg>, citováno 9. 2. 2010

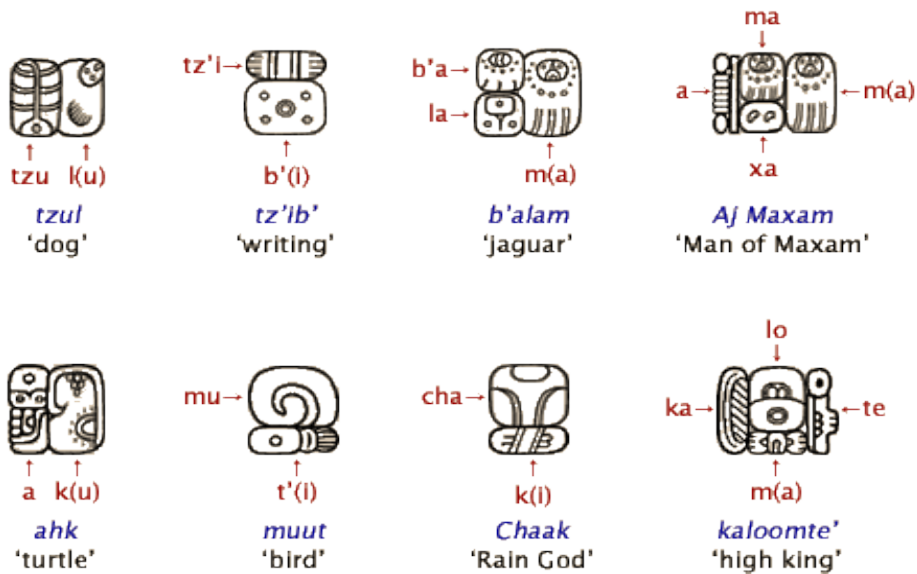
Hlavní složkou systému jsou slabické glyfy. Jeden slabický glyf vždy reprezentuje určité spojení hlásek do slabiky.

	a	e	i	o	u		a	e	i	o	u
						n					
b'						p					
ch						s					
ch'						t					
j						tz					
k						tz'					
k'						w					
l						x					
m						y					

Lo, Lawrence. Ancient scripts: Mesoamerican writing systems[online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.ancientscripts.com/maya.html>>

Kombinací sylabických glyfů pak vzniká slovo.

Lo, Lawrence. *Ancient scripts: Mesoamerican writing systems*[online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.ancientscripts.com/maya.html>>

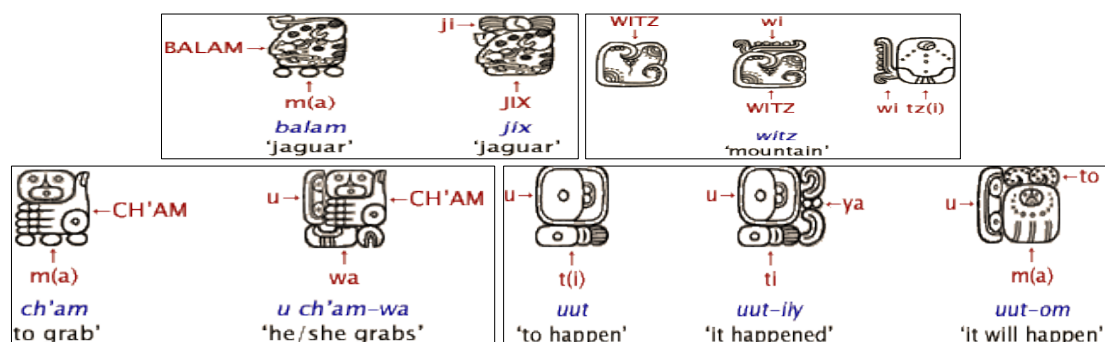
V mayštině se nejčastěji setkáváme s kombinací hlásek CVC, touto kombinací je tvořen kořen slova. Slovo s tímto kořenem se zapisovalo pomocí dvou sylabických glyfů CV - CV, kde se druhý vokál shodoval s prvním, pokud ale byl ve slabice dlouhý vokál (CVVC) pak byl druhý vokál daný CV - Ci, a jestliže tím dlouhým vokálem bylo právě „i“ používala se kombinace Ci - Ca. A jestliže se ve slabice vyskytoval glotalizovaný či aspirovaný vokál (CV'C, CV'VC) druhým vokálem bylo „a“ nebo „u“ v kombinacích Ce/o/u - Ca a Ca/i - Cu. Druhou nejdůležitější složkou systému jsou logogramy. Logogramy jsou znaky reprezentující slova nebo morfémy.

Lo, Lawrence. *Ancient scripts: Mesoamerican writing systems*[online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.ancientscripts.com/maya.html>>

Knozorov znaky nazývá tzv. ideogramy, „ideogramy (jsou znaky) zachycující celé slovo a označující současně jeho zvukovou podobou a význam,...“ (Vrhel 2003: str. 21) Knozorov ve své studii⁶ také uvádí, že mayské písmo není písmem piktografickým, tzn.: není písmem obrázkovým, jak se na první pohled může zdát. Někdy se používaly jen logogramy, někdy zas jen slabičné glyfy, ve většině případů se ovšem využívalo obojího, pro vyjasnění významu a hlavně pro vyjádření afixů, protože mayština je jazykem polysyntetickým.

Lo, Lawrence. *Ancient scripts: Mesoamerican writing systems*[online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.ancientscripts.com/maya.html>>

⁶ převzato z Vrhel 2003, str. 20, Knozorov, Valentinovič Jurij: *The Writing of the Maya Indians*, 1963, str. 223

Důležitou součástí textů je datování. Numerický systém má tři základní prvky: tečku, čáru a symbol mušle.

	•	••	•••	••••
0	1	2	3	4
—	•—	••—	•••—	••••—
5	6	7	8	9
==	•==	••==	•••==	••••==
10	11	12	13	14
===	•===	••===	•••===	••••===
15	16	17	18	19

Maya Numbers[online]. Cit. 15. 2. 2010. Dostupné na <<http://www.mayainfo.org/overview/numbers/>>

Podle prof. F. Vrhela můžeme rozlišit 2 formy textů: epigrafické a paleografické. Mezi epigrafické texty řadíme monumentální nápisy na stélách, chrámech, palácích.

Paleografickými záznamy jsou pak kodexy. (Vrhel 2003: str. 22) Do dnešních dob se zachovaly 4 kodexy.

- Kodex madridský
- Kodex pařížský
- Kodex drážďanský
- Kodex Grolier

Všechny tyto kodexy pocházejí z postklasického období. Jsou psány na jelení kůži.

Nejrozsáhlejším a zároveň nejmladším z nich je kodex madridský s 56 listy z 15. století.

Bohužel většina písemných knižních záznamů byla zničena při evangelizaci po příchodu Španělů. Biskup Diego de Landa proslul shromážděním a spálením většiny mayských knih, paradoxně je znám také pro sestavení tzv.: Landovy abecedy, kde se sám snažil porozumět mayským hieroglyfům, a která význačně napomohla k rozluštění, jelikož se zabývala myšlenkou znaků fonetických.

PÍSMO nebo UMĚNÍ – Mayské glyfy počátkem 21. století

Dnes můžeme spojení mezi písmem a uměním pocítovat skrze vědy jako je např.: kaligrafie. V úvodu k učebnici kaligrafie „Písmo ve výtvarné výchově“ definují písmo jako vizuální komunikaci, spojení se světem. „Písmo a jeho kompozice v ploše tedy nejsou pouhými prostředníky sdělení. Mají svou výtvarnou tvář,...“ „Každé jednotlivé písmeno...drobným výtvarným dílem a jako takové může být vnímáno i zcela nezávisle na textu.“ (Písmo ve výtvarné výchově 1985: str. 8). Dvojnásob toto tvrzení právě u písma, kde obsah textu neznáme. Mayské písmo se po příchodu Španělů přestalo používat, už v době roztržité mayské civilizace se přestaly tesat reliéfy a vztyčovat stély. Heike Owusu ve své knize *Symbols of the Incas, Mayas and Aztecs* tvrdí, že „...mayské písmo by se časem vyvinulo v písmo složené z jednotlivých písmen“ (Owusu 2004: str. 45). Bohužel osud písma byl zcela jiný. Neoddiskutovatelným důvodem pro zánik písma byl příchod španělských conquistadorů a později misionářů. V důsledku následné evangelizace, úmyslného ničení původního náboženství došlo k destrukci mnoha kodexů a písemných památek, dále postupné vytlačování mayských hieroglyfů jednodušší latinkou vedlo ke ztrátě znalosti písma původního. Naprostá změna životního stylu, zastavení dalšího vývoje civilizace a prosazování se druhého koloniálního jazyka zastavila vývoj psaného projevu. I když úpadek psaní probíhal paralelně již spolu s oslabováním moci mayské říše a jejím rozdrobováním. Mayských glyfů v době jejich největšího rozkvětu využívala především yucatanská mayština, která má až do dnešní doby velký počet mluvčích, ale svůj jazyk šíří ve velké míře pouze orálně a písemné projevy mayštiny vznikají jen ojediněle, a to i ve transkripci latinkou. Zatímco latinka má 30 znaků, Mayové měli až 800 glyfů. Často některé z ideogramů měly duchovní význam. Jeden ze symbolů vyjadřuje „...energetickou výměnu mezi sférami, mezi duchovním a materiálním světem.“, jiný zase „Návrat živé bytosti do pozemského světa.“ (Owusu 2000: str. 46), proto je celkem pochopitelné, že dnešní evangelizovaní potomci Mayů nakládají s písmem svých

předků jako s uměním. Hranice mezi mayskými glyfy, písmem a uměním nemůže být stanovena. Čestmír Loukotka svou knihu „Vývoj písma“ začíná slovy: „Bez písma by nebylo kultury.“ (Loukotka 1946: str. 7) O pár řádek níže si sám pokládá otázku. Co je písmo? Odpověď nalézá ve studii E. Chalupného, kde tvrdí, že písmo je záznam řeči. Také připouští, že „...nelze někdy dobře zjistit, kde začíná písmo a kde přestává umělecký projev.“ (Loukotka 1946: str. 8) Na samotném počátku kresba a písemný projev jakoby splývají, obojí dříve mělo jedno a tu samou funkci, zachycení své myšlenky a předání jí. Až postupem času se k záznamu řeči a vyjadřování se skrze grafickou formu vyčlenilo písmo a malba, kresba se stala pouhým uměleckým požitekem, ale až dodnes můžeme pozorovat pozůstatky funkce sdělovací. Obrazy k nám také mluví, mají své významy, své intence, které do nich jejich autoři skrytě a nejednoznačně vložili. Důkazem společného základu je i tvrzení, že „...naše slovo PSÁTI pochází ze staroslovanské formy pisaty, příbuzné s latinským pingere, což obojí značí původně malovati. Latinské sloveso scribere znamenalo původně vrýti...“ (Loukotka 1946: str. 11) Loukotka odděluje písmo od umění jednou z vlastností písma, mechanizací. To ovšem nemůžeme tvrdit o písmu mayském, to nikdy nepodlehlo procesu mechanizace. Nejsou nalezeny žádné nápisy na stélách, ani jiné texty, které by zaznamenávaly události z běžného života, ekonomiky ani ty, které by dokumentovaly život nižších vrstev. Hlavní tematikou všech mayských napsů je především historie měst, život panovníků, jejich narození, korunovace, válečná tažení, smrt. Další silnou tematikou byly náboženské texty k zasvěcení chrámů či kodexy jako obřadní knihy kněží. Na základě napsů můžeme odhalit mnoho historických údajů včetně např.: důkazu pevných vazeb na Teotihuacán v klasickém období. Zvykem bylo zaznamenávat jen věci vznešené. Loukotka také poukazuje na to, že postupnou mechanizací se písmo dostávalo i mezi vrstvy nižší, kde se dál zjednodušovalo a normovalo. Úloha psaní v mayských městech náležela jen vybraným jedincům s velkým postavením a vzděláním. Právě kněží byli ti vzdělaní, kteří ovládali umění písma. Podle Miguela León-

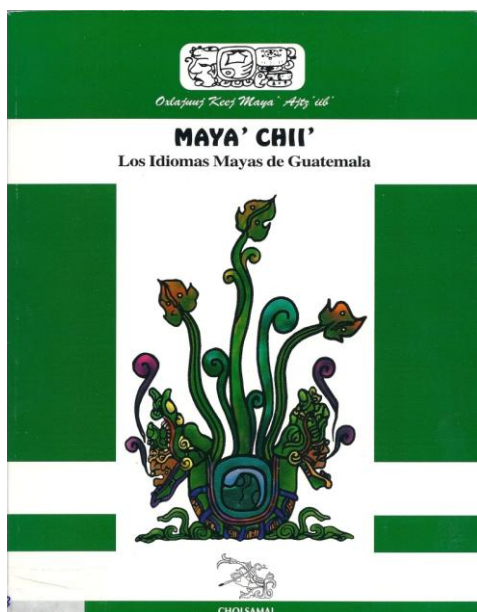
Portilly úloha psaní náležela krom kněží také tzv.: ah ts'ib, písarům. (León-Portilla 1992: str. 61) Nápisy byly tesány na stély, stěny paláců, schodiště chrámů, oltáře i míčová hřiště, kde dodnes působí monumentálně. Objevují se také malby na keramice a fresky. Proto si dovoluji tvrdit, že kněží a „písari“ byli nejen velcí vzdělanci, ale také umělci. Ve své podobě a funkci písma se dnes už běžně mayské znaky nepoužívají. Lidé, krom úzké odborné skupiny mayologů, se s nimi setkávají v podobě „hezkyh indiánských ozdob“ na suvenýrech, které dnešní Mayové vyrábějí a prodávají turistům.

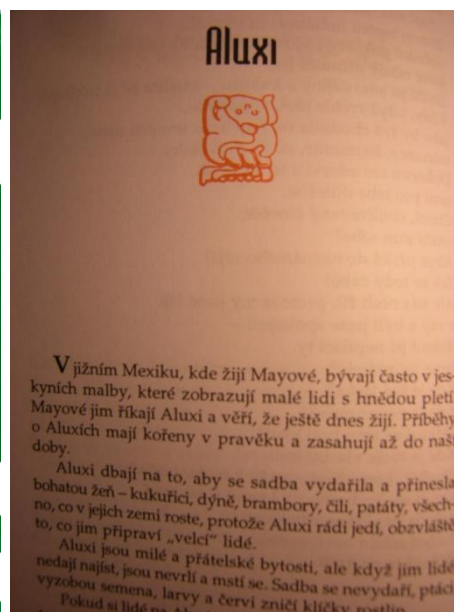
(archiv V. Hingarová)

Dalším příkladem, přece jen se více vřazící k historickému významu a funkci písma, je použití mayských glyfů v rámci revitalizační práce organizace Academia de las Lenguas Mayas de Guatemala⁷. A stále častěji se mayské hieroglyfy spojují s vydanými indiánskými příběhy a jinými publikacemi, které se týkají indiánských jazyků.

⁷Academia de las lenguas mayas[online]. Cit. 15. 2. 2010. Dostupné na <<http://www.almg.org.gt/>>

(archiv V. Hingarová)

(archiv B. Fousková)

Je také zajímavé, že se dodnes částečně využívá mayský číselný systém.

(archiv V. Hingarová)

Zajímavým současným projektem oživujícím mayské hieroglyfy je práce salvadorské typografičky Fridy Lariosa a její projekt New Maya Hieroglyphs⁸. Ona sama o svém projektu říká:

„The research proposes a re-interpretation of the original Maya hieroglyphs with the aim of applying them to contemporary visual communications by designing new symbols and

⁸ S projektem se můžete seznámit na webových stránkách www.fridalarios.com nebo skrze její studii Maya Hieroglyphs: A new era in visual communications (2007) dostupné na http://www.canninghouse.net/downloads/CAF/CAS7H_Larios.pdf

pictograms that can be used in signage design across archaeological and public sites in Central America. The ‘New Maya Hieroglyphs®’ enhance the site users visiting and learning experience and, can act as regenerative agents for Central America’s graphic culture.... the ‘New Maya Hieroglyphs®’ act as an accessible bridge between the content and the general audience; they can surpass any language barrier, literacy disadvantage or disability through their exposure in public locations or through their appreciation as an art form.... The proposal is an attempt to bring value to the Maya cultural identity and a celebration of Mesoamerica’s indigenous roots. A revival of the Maya language becomes a viable path for developing cultural symbols that inspire future generations and bring new life to the sacred stones.“

Larios, Frida: New maya hieroglyphs [online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.fridalarios.com/about%20glyphs.html>>

Její zasazení hieroglyfů do doby 21. st. je velmi nápadité, např.:

Diseñado por Frida Larios www.ideas-frescas.com

Larios, Frida: New maya hieroglyphs [online]. Cit. 9. 2. 2010. Dostupné na

<<http://www.fridalarios.com/images/No-Smoking-Symbol.pdf>>

Závěr

Závěrem bych řekla, že mayské hieroglyfy žijí, ale jejich funkce se od dob středověké mayské civilizace značně změnila. To, že moderní lidé přistupují k mayským hieroglyfům jako k umění, je pro ně jakýmsi záchranným bodem, ostrůvkem přežití. Zájem široké veřejnosti a nejen úzké odborné skupiny specialistů udržuje zájem o mayské glyfy na výsluní. Ovšem nikdy bychom neměli zapomínat na pravou podstatu důmyslného mayského systému písma. Mayské texty a nápisy nám mají stále co říci, i přesto, že jsou už přes 2 tisíce let staré.

Sobre mi ensayo

En mi ensayo “arte de la escritura maya” intento describir la diferencia entre el significado o la importancia de la escritura maya para la antigua civilización maya y el significado de los jeroglíficos mayas. En mi opinión, lo más importante es que hoy en día en los jeroglíficos mayas vemos, sobre todo, un tipo de arte. Por supuesto hay grupo de especialistas que saben leer los textos mayas, pero creo que hay mucha más gente que no los sabe leer y en la escritura maya ven las imágenes. Por eso termino el trabajo con una idea que hoy en día, en el siglo veintiuno, los jeroglíficos mayas son arte.

Použitá a prostudovaná literatura

Encyklopedie Historie světa (1998). Praha: Columbus

León-Portilla, Miguel (1992): Literaturas indígenas de México. Madrid: Editorial MAPFRE

Ligorred, Francesc (1992): Lenguas indígenas de México y centroamérica (De los jeroglíficos al siglo XXI). Madrid: Editorial MAPFRE

Loukotka, Čestmír (1946): Vývoj písma. Praha: Orbis

Owusu, Heike (2004): Symboly Inků, Mayů a Aztéků. Olomouc: Fontána.

Písmo ve výtvarné výchově (1985). Praha: Státní pedagogické nakladatelství

Vrhel, František (2003): Předkolumbovské literatury: Témata, problémy, dějiny. Brno: Nadace Universitas Masarykiana

Elektronické zdroje

Lo, Lawrence. Ancient scripts: Mesoamerican Writing Systems [online]. cit. 13. 2. 2010.

Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ancientscripts.com/maws.html#maya>>

Svět starověkých Mayů ve virtuální realitě[online]. cit. 13. 2. 2010. Dostupný na World Wide

Web: <http://chichcalan.com/maya_cz.html>

Wikipedia. Mayan languages [online]. cit. 13. 2. 2010. Dostupný na World Wide Web:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Maya_languages>

Lewis, M. Paul (ed.), 2009. Ethnologue: Languages of the World, Sixteenth edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com/>.

National Geographic Česko, Potomci Mayů [online]. cit. 13. 2. 2010. Dostupný na World

Wide Web: <<http://www.national-geographic.cz/lide-a-kultura/potomci-mayu-345/>>